

Bijlage 2. Behandeling van de bezwaren en adviezen bij het ministerieel besluit tot de vaststelling van het gebied 'Oude Durme' in de Landschapsatlas

Omschrijving:

Oude Durme

Mij bekend om gevoegd te worden bij het besluit van heden:

Brussel, 13 oktober 2021

De Vlaamse minister van Financiën en Begroting, Wonen en Onroerend Erfgoed,

Matthias DIEPENDAELE

1. Adviezen en bezwaren ingediend tijdens het openbaar onderzoek

Het openbaar onderzoek naar de gedeeltelijke vaststelling van de Landschapsatlas voor het gebied 'Oude Durme' in Hamme en Waasmunster liep van 20-10-2020 tot en met 18-12-2020 (2020-V23).

Er werden twee bezwaarschriften ingediend. Deze zijn tijdig ingediend en dus ontvankelijk. De ingediende bezwaren maken integraal deel uit van het vaststellingsdossier.

Bezwaar 1

Bezwaarindiener vraagt dat de bestaande akkers, als akkers kunnen blijven worden bewerkt en dat de bestaande graslanden kwalitatieve graslanden kunnen blijven. Maar ook dat een aantal boomgaarden, waaronder schapen grazen, in het gebied kunnen blijven bestaan.

Behandeling van het bezwaar:

De vaststelling beoogt het behoud van de bestaande toestand: de bestaande akkers kunnen dus als akkers blijven worden bewerkt en de bestaande graslanden kunnen grasland blijven. Ook de boomgaarden kunnen blijven bestaan.

Bezwaarindiener vraagt om de term 'agroforestry' op te nemen in de vaststelling, zodat deze praktijk ook in de toekomst nog mogelijk kan blijven.

Behandeling van het bezwaar:

De VCOE heeft er in haar advies op gewezen dat de Landschapsatlas louter waardestellend is en geen uitspraak doet over mogelijke ontwikkelingen of beheer. Deze zullen afgewogen en vastgelegd worden in het kader van de geïntegreerde planprocessen bij de opmaak van het GRUP. Om die reden is de verwijzing naar het natuurbeheer in het gebied geschrapt en dient ook te worden afgezien van een expliciete verwijzing naar 'agroforestry'.

Bezwaarindiener vraagt om de rol van de landbouwsector expliciet te benoemen in de beschrijving, zodat de akkers en weilanden blijvend kunnen worden uitgebaat door de landbouwsector.

Behandeling van het bezwaar:

De VCOE heeft er in haar advies op gewezen dat de Landschapsatlas louter waardestellend is en geen uitspraak doet over mogelijke ontwikkelingen of beheer. Deze zullen afgewogen en vastgelegd worden in het kader van de geïntegreerde planprocessen bij de opmaak van het GRUP. Om die reden is de verwijzing naar het natuurbeheer in het gebied geschrapt en dient ook te worden afgezien van een expliciete vermelding van de rol van de landbouwsector.

Bezwaarindiener vraagt dat 'agroforestry van historische fruitrassen' een plaats krijgt in het gebied.

Behandeling van het bezwaar:

De VCOE heeft er in haar advies op gewezen dat de Landschapsatlas louter waardestellend is en geen uitspraak doet over mogelijke ontwikkelingen of beheer. Deze zullen afgewogen en vastgelegd worden in het kader van de geïntegreerde planprocessen bij de opmaak van het GRUP. Om die reden is de verwijzing naar het natuurbeheer in het gebied geschrapt en dient ook te worden afgezien van een expliciete vermelding van 'agroforestry van historische fruitrassen'.

Bezwaarindiener uit zijn bezorgdheid omtrent de volgende passage in de beschrijving van het gebied: *"Het natuurbeheer dat er wordt toegepast, ligt in de lijn van het traditionele hooilandbeheer. Het behoud van de erfgoedwaarden kan hier goed gecombineerd worden met het ontwikkelen van nieuwe natuurwaarden."* Bezwaarindiener wijst erop dat ook landbouw een plaats heeft in het gebied en vraagt om de bovenstaande formulering als volgt aan te vullen: *"Het ~~natuur~~beheer dat er wordt toegepast, ligt in de lijn van het traditionele hooilandbeheer. Het behoud van de erfgoedwaarden kan hier goed gecombineerd worden met het ontwikkelen van nieuwe natuurwaarden **of met het bestaande landbouwbeheer.**"*

Behandeling van het bezwaar:

Zoals gezegd, heeft de VCOE erop gewezen dat de Landschapsatlas louter waardestellend is en geen uitspraak doet over mogelijke ontwikkelingen of beheer. Deze zullen afgewogen en vastgelegd worden in het kader van de geïntegreerde planprocessen bij de opmaak van het GRUP. Om die reden wordt de passage in kwestie geschrapt.

Bezwaar 2

Bezwaarindiener vraagt dat het gebied ten noorden van de Durme, dat vroeger één geheel vormde met de 'Oude Durme', alsnog zou worden vastgesteld.

Behandeling van het bezwaar:

Het gebied ten noorden van de Durme wordt niet vastgesteld omdat de Vlaamse Waterweg dit gebied in de nabije toekomst zal ontpolderen om er nieuwe getijdennatuur te creëren. De werkzaamheden voor de ontpoldering van de broeken ten oosten van de oude spoorwegberm (Klein Broek, Groot Broek, Meulendijkbroek) zijn reeds aan de gang en zullen in 2022 voltooid zijn:

- <https://www.vlaamsewaterweg.be/nieuws/groot-en-klein-broek-woorden-voorbereid-op-komst-getijdennatuur>
- <https://www.sigmaplan.be/nl/projecten/durmevallei/deelprojecten/groot-broek-en-klein-broek/>

Daarna zal de Vlaamse Waterweg ook Sombekebroek (het gebied ten westen van de oude spoorwegberm) ontpolderen om er nieuwe getijdennatuur te creëren. De uitvoering van de werken is gepland vanaf 2025.

Bezwaarindiener pleit ervoor het gebied vast te stellen zoals het in de Landschapsatlas 2001 werd afgebakend.

Behandeling van het bezwaar:

Bij de vaststelling van gebieden in de Landschapsatlas is het gebruikelijk de oude afbakeningen te actualiseren. Deze dateren immers van 2001 en zijn inmiddels 20 jaar oud. Daarenboven is de vastgestelde Landschapsatlas een juridische inventaris terwijl de niet-vastgestelde Landschapsatlas een wetenschappelijke inventaris is. Voor de afbakening van gebieden in een juridische inventaris gelden niet dezelfde criteria als voor de afbakening van gebieden in een wetenschappelijke inventaris. De afbakening van het vast te stellen gebied is gebaseerd op grenzen die goed herkenbaar zijn op het terrein, zoals wegen of waterlopen. Bij gebrek aan zulke 'harde' grenzen volgt de afbakening de perceelgrenzen van het grootschalig referentiebestand. De kern van het gebied wordt gevormd door de Oude Durme, d.w.z. meanders van de Durme die in 1936 afgesneden werden. Het landschappelijk geheel wordt in het noorden en het oosten begrensd door de Parallelweg langs de Durme. De weg zelf maakt geen deel uit van het landschappelijk geheel aangezien het om een nieuwe, geasfalteerde weg gaat die geen bijzondere

erfgoedwaarde heeft. De zuidgrens van het gebied valt deels samen met de Waterstraat, behalve in het zuidoosten. De onbebouwde percelen ten noorden van de woningen in de Waterstraat nrs. 2-34 en de bebouwing langs de Kaaldries zijn niet opgenomen in de afbakening omdat deze percelen niet dezelfde, hoge erfgoedwaarde hebben als de percelen van het kerngebied. De westgrens van het landschappelijk geheel wordt gevormd door een sloot zonder naam. De putten en vijvertjes ten westen van deze sloot dateren van na WO II en hebben niet dezelfde, hoge erfgoedwaarde als de percelen van het kerngebied. Om de erfgoedwaarden van het kerngebied te behouden, is een uitbreiding van de bestaande afbakening in zuidelijke of westelijke richting niet nodig.

2. Advies uitgebracht door de Vlaamse Commissie Onroerend Erfgoed (VCOE)

Het advies werd gevraagd op 2 februari 2021. De VCOE verzocht de bevoegde minister op 3 februari 2021 om de adviestermijn met dertig dagen te verlengen. De VCOE bracht op 11 maart 2021 een voorwaardelijk gunstig advies uit. Het advies maakt integraal deel uit van het vaststellingsdossier.

De VCOE situeert de adviesvraag en adviseert vervolgens:

1. de door bezwaarindieners aangehaalde onduidelijkheden of onvolledigheden zorgvuldig te bekijken en waar nodig bij te sturen;
2. te verduidelijken of de landschappelijke gehelen 'Schorren van de Durme, de Bunt en monding van de Durme in de Schelde' en 'Molsbroek' ook vastgesteld zullen worden;
3. de passages in de beschrijvingen met suggesties van beheers- en/of ontwikkelingsperspectieven aan te passen; de landschapsatlas is immers een inventaris met een overzicht van alle relicten of getuigen van traditionele landschappen die erfgoedwaarde hebben. De (vastgestelde) landschapsatlas is dus louter waardestellend en doet geen uitspraak over mogelijke ontwikkelingen of beheer. Deze zullen desgevallend afgewogen en vastgelegd worden in het kader van de geïntegreerde planprocessen bij de opmaak van de GRUP's.
4. de afbakeningen op een aantal locaties te herbekijken en bijkomend te motiveren, met name voor : de niet-opgenomen onbebouwde percelen ten noorden van de woningen in de Waterstraat nrs. 2-34 en de bebouwing langs de Kaaldries en de onduidelijke grens ter hoogte van de dijkbeplantingen met okkernoot langs de Enegaartweg die blijkens het toegevoegde afbakeningsplan deels wel en deels niet worden vastgesteld.
5. de erfgoedwaarden aan te vullen met een technische, ruimtelijk-structurerende en sociale waarde;
6. bij de historische waarde aanvullend te verwijzen naar de link tussen het historisch landgebruik van het gebied en de economische ontwikkelingen die de ruimere streek langs de Durme kenmerken;
7. beter te onderbouwen waarom het deel 'Sombekebroek' niet mee wordt vastgesteld en te verduidelijken of dit landschappelijk geheel alsnog voor vaststelling in aanmerking komt.

Behandeling van het advies

2.1. De opmerkingen van de bezwaarindieners werden zorgvuldig onderzocht en de beschrijving is aangepast waar nodig. Hiervoor verwijzen we naar het eerste deel van dit advies, onder de titel 'Adviezen en bezwaren ingediend tijdens het openbaar onderzoek'.

2.2. Het landschappelijk geheel 'Schorren van de Durme, de Bunt en monding van de Durme in de Schelde' zal niet vastgesteld worden om de volgende redenen:

- De 'Schorren van de Durme' zijn reeds beschermd als cultuurhistorisch landschap (MB van 04-01-1981). Deze bescherming biedt voldoende garanties voor het behoud van de erfgoedwaarden.
- In het gebied ten zuiden van de 'Schorren van de Durme' is een gecontroleerd overstromingsgebied met gereduceerd getij aangelegd in het kader van het Sigmoplan, waardoor het traditionele landschap er bijna volledig verdwenen is: <https://sigmaplan.be/nl/projecten/durmevallei/deelprojecten/de-bunt/>
- De erfgoedwaarden van het resterende deel van de Bunt (ten westen van het gecontroleerd overstromingsgebied) zijn niet hoog genoeg voor een vaststelling. Dit houdt o.m. verband met het grote aantal weekendhuisjes in dit gebied.

Het landschappelijk geheel 'Het Molsbroek' zal niet vastgesteld worden omdat dit gebied reeds beschermd is als cultuurhistorisch landschap (MB van 23-11-1984). Deze bescherming biedt voldoende garanties voor het behoud van de erfgoedwaarden.

2.3. De passages in de beschrijvingen met suggesties van beheers- en ontwikkelingsperspectieven zijn aangepast. De onderstaande passage is geschrapt: *'Het natuurbeheer dat er wordt toegepast, ligt in de lijn van het traditionele hooilandbeheer. Het behoud van de erfgoedwaarden kan hier goed gecombineerd worden met het ontwikkelen van nieuwe natuurwaarden'.*

2.4. Afbakeningen

De afbakening van het vast te stellen gebied is gebaseerd op grenzen die goed herkenbaar zijn op het terrein, zoals wegen of waterlopen. Bij gebrek aan zulke 'harde' grenzen volgt de afbakening de perceelgrenzen van het grootschalig referentiebestand.

De onbebouwde percelen ten noorden van de woningen in de Waterstraat nrs. 2-34 en de bebouwing langs de Kaaldries zijn niet opgenomen in de afbakening omdat deze percelen niet dezelfde, hoge erfgoedwaarde hebben als de percelen van het kerngebied. Om de erfgoedwaarden van het kerngebied te behouden, is een uitbreiding van de bestaande afbakening in zuidelijke richting niet nodig.

De afbakening van de dijkbeplantingen met okkernoot ter hoogte van de Parallelweg/Enegaartweg was onjuist. De foutieve afbakening is inmiddels aangepast. De afbakening van de dijkbeplantingen past nu in de afbakening van het vast te stellen landschappelijk geheel 'Oude Durme'.

2.5. De erfgoedwaarden zijn aangevuld met een technische, ruimtelijk-structurende en sociale waarde:

- Technische waarde: de nog bewaarde relictten van weidebevoeiing (oude binnendijken, trek- en zijsloten, kolken/wielen, sluizen) getuigen van een specifieke bevoeiingstechniek en zijn aldus illustratief voor de toepassing van traditionele methoden van waterhuishouding.
- Ruimtelijk-structurende waarde: de Oude Durme met haar dijken en dijkbeplantingen, het historische kavelpatroon, het netwerk van trek- en zijsloten en de veldwegen geven vorm en structuur aan het traditionele landschap. Deze landschapselementen hebben bijgevolg ruimtelijk-structurende waarde.
- Sociale waarde: de twee zones met volkstuintjes, die vermoedelijk teruggaan tot de periode van de Tweede Wereldoorlog, dragen niet alleen bij tot het kleinschalige en gevarieerde karakter van het cultuurlandschap, maar hebben ook sociale

erfgoedwaarde als een 'in de hedendaagse gemeenschap nog actief, overgeleverd sociaal gebruik'.

2.6. De beschrijving van de historische waarde wordt als volgt aangevuld: "Historische waarde: het landschappelijk geheel 'Oude Durme' heeft historische waarde omdat het traditionele cultuurlandschap er vrij goed en herkenbaar bewaard gebleven is. *Als zodanig weerspiegelt het de economische ontwikkelingen die de geschiedenis van de ruimere streek langs de Durme kenmerkten.*"

2.7. Sombekebroek wordt niet vastgesteld omdat de Vlaamse Waterweg dit gebied in de nabije toekomst zal ontpolderen om er nieuwe getijdennatuur te creëren. De werkzaamheden voor de ontpoldering van de broeken ten oosten van de oude spoorwegberm (Klein Broek, Groot Broek, Meulendijkbroek) zijn reeds aan de gang en zullen in 2022 voltooid zijn:

- <https://www.vlaamsewaterweg.be/nieuws/groot-en-klein-broek-worden-voorbereid-op-komst-getijdennatuur>
- <https://www.sigmaplan.be/nl/projecten/durmevallei/deelprojecten/groot-broek-en-klein-broek/>

Daarna zal de Vlaamse Waterweg ook Sombekebroek (het gebied ten westen van de oude spoorwegberm) ontpolderen om er nieuwe getijdennatuur te creëren. De uitvoering van de werken is gepland vanaf 2025.

3. Conclusie

Op basis van de uitgebrachte bezwaren en het advies van de VCOE is het vaststellingsdossier van het gebied "Oude Durme" als volgt aangepast:

- de passage in de beschrijving met suggesties van beheers- en/of ontwikkelingsperspectieven is geschrapt;
- drie bijkomende erfgoedwaarden zijn toegevoegd, met name de technische, ruimtelijk-structurende en sociale waarde;
- de beschrijving van de historische waarde is aangevuld;
- de onjuiste afbakening van de dijkbeplantingen met okkernoot ter hoogte van de Parallelweg/Enegaartweg is aangepast zodat deze afbakening past in de afbakening van het vast te stellen landschappelijk geheel 'Oude Durme'.